

čite dež. zboru moj pozdrav in mojo hvalo za izrečeno udanost.“ — Na prošnjo dež. glavarja so svitli cesar tudi dovolili, da se ustanova štipendij za učence državnih in deželnih srednjih šol po Njih imenu „Franc Jožefova ustanova“ imenoviti sme, ter so pri tej priliki še posebno pohvalili dež. zbor, ki na vso moč na šolski pospeh dela.

Vse to dež. zbor z veseljem in „pravo“-klicem zasliši.

Predloženih bilo je mnogo peticij, med temi 11 za povišanje učiteljskih plač, ena tudi od društva za olepšavo graškega mesta, da bi dež. zbor dovolil Gradčanom, kar še menjka za stavljenje spominka nadvojvodi Joanu! — Opomniti moramo, da niti slovenski učitelji, niti slovenski dijaki niso beračili za pomoč pri dež. zboru.

Mariborsko in ljutomersko vinorejsko društvo prosite, da se na mariborski vinorejski šoli ustanovi služba zvedenca v vinoreji. Po naših mislih celó nepotreben strošek; radovedni smo, kaj bo odbor o tem nasvetoval?

Poslanec Bärenfeind stavi vprašanje do vlade, kako da je s c. k. uradniki, ki so gospodarski svetovalci pri denarnih društvih. — Gledé banke „Slovenije“ se je vladi silno mudilo, prepovedati vsem c. k. uradnikóm biti opravnikom pri njej. Interpelacija vrlega Bärenfeinda kaže, da je vlada gledé drugih društev bolj prizanesljiva. — Poslanec dr. Heilsberg stavi do vlade vprašanje gledé vravnave zemljišnega davka.

Poslanec Syz podpira svoj predlog zastran železnic iz Dunaja—Novi, od Knittelfelda—Zaprešič, in one na Solnograško. Predlog se izroči finanč. odseku. Sprejme se predlog Čoka in tovarišev, da se preuredba družinskega reda izroči posebnemu odboru 5 udov iz vse zbornice in da odbor še v tem zasedanju o tej stvari poroča. Poročilo deželnega odbora o spremembi postave za mestjanske šole se izroči naučnemu odboru. Dež. odbor nasvetuje poleg drugih nebitstvenih sprememb, da se število učiteljev od 4 na 5 pomnoži in — plača od 800 na 1000 gld. poviša razun tega, da že imajo pravico do petletne doklade od 100 gld., ravnatelj pa prosto stanovanje in letne opravilne priklade od 200 gld. — Oj „Gospodar“, zakaj nisi ti rajši — šolmešter postal!

Predlog dež. odbora, da se za poprave poslopij pri dež. kmetijski šoli v Grottenhofu pri Gradci 9000 gld. dovoli in dež. odbor pooblasti, da se zastran vzdržanja te šole z vlado pogovori, se izroči posebnemu odboru 7 udov.

Gledé vravnave cestnin pri deželnih cestah še stvar ni do konca izpeljana, se torej cestninskemu odboru odstopi.

(Konec in nadaljevanje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Turška goveja kuga.

Hud sovražnik se je pritepel v našo lepo slovensko domovino. Turška goveja kuga se je vnela v Ptujskem okraju. Naj torej „Gospodar“ slovenskemu ljudstvu v poduk pové, kaj cesarske postave zastran živinske kuge velevajo. Tih postav se je treba natančno držati, da se dežela in posamezni okraji branijo strašne uime, ki lahko blagostanje celih okrajev v kratkem času na nič dene. —

Naj imenitnejše naredbe cesarske postave zoper Turško govejo kugo od 29. junija l. 1868.

Kaj je storiti, kdar se je goveja kuga vnela?

Zastran okužene kmetije ali pristave.

Po §. 22 se mora kužna živina pobiti.

Vsa kužna goveda, kakor tudi vsa goveda, ki so bila s kužnimi na eni in isti pristavi ali v istem hlevu, ali so sicer bile z njimi v neposrednji ali posrednji dotiki, treba je pod nadgledom komisije zastran kuge postavljene, brez odloga pobiti.

Kde in kako zakopati mrcino (mrhovino)?

Živali, ki so za govejo kugo poginile, ali kakor bolne ubite bile, se morajo na mestu, ktero komisija zastran kuge postavljena odloči, celoma, ne odvzema nikakega dela živalskega trupla, še s čevljev globoko zakopati, in take jame se smejo še le, ko preteče primerno število let, in samo s posebnim dovoljenjem politične okrajne gosposke, zopet odpreti.

Če je bilo živinče le kakor sumljivo pobito, pa je zdravnik potlej spoznal, da je bilo zdravo, sme se, če komisija to dopusti, meso od njega povžiti.

Kako delati s kožami?

Samo pri takih živalih, ki se pobijejo, ker so sumljive, da imajo kugo, pa se pri pobijanju najdejo popolnoma zdrave, dopuščeno je, kože pod skrbjo živinskega zdravnika razkužiti ali očistiti, sicer se pa koža s prerezami pokazi, da ni za rabo, in z mrhovino vred zagrebe.

Pristavo ali kmetijo je treba zapreti.

Pristava ali kmetija, v katerih so ali so bile kužne ali s kužnimi v dotiki bivše živali, mora se po zapriseženih čuvajih ali vojaki zapreti in zaznamovati s tablo, ki nosi napis: „Goveja kuga.“

Brez dovoljenja komisije se ne smé: nikakoršna reč iz okužene kmetije odnesti; ne sme nihče stopiti va njo razun njenih prebivalcev; ne sme noben prebivalec tiste kmetije ali pristave sniti se (v dotiko priti) z drugimi prebivalci tistega kraja, razun pod določbami, ki jih postavi komisija.

Kuga pri oveh in kozah.

§. 24. Ovce in koze, ki so prišle v dotiko s kužnimi govedji, morajo biti odločene od goveje živine in od vseh drugih živali, dokler se ne izreče, da je kuga nehala, in dokler se ne razkužijo.

Če te živali za kugo zbolé, začno veljati prav tiste naredbe, kakor pri kugi med govejo živino.

Zastran okuženega kraja.

§. 25. Kadar je za gotovo določeno, da se je na kateri kmetiji goveja kuga začela, ima politična gosposka izreči in razglasiti, da je dotični kraj (selo, vas) okužen.

V tem kraju ima nastopiti zaprtija zastran živali in reči, ktere so naštete v §. 2.*) Z ukazom se določi, kako je treba napraviti zaprtijo kraja.

V takem kraju naj dalje:

- a) veljajo naredbe v §. 21.***) zapovedane;
- b) ovce in koze naj se odpravijo iz hlevov za govejo živino, ter se ne smejo nazaj vanje djati, dokler trpi kuga;
- c) vožnja z govejo živino je prepovedana. Konji iz brezkužnih kmetij se pa smejo rabiti v kraju ali zvanaj kraja, in tudi v kraj od drugod priganjati ali privaževati ali pa skozi kraj dalje gnati ali voziti, vendar je treba pri tem izpolnjevati to, kar komisija zaukaže;
- d) psi, mačke in kuretnina morajo se zapirati, če bi se pa našli na planem, ubiti. Pitomi zajci v hlevih naj se pokončajo;
- e) stanovalci okuženih krajev smejo samo takrat iti kam iz njih, če niso, odkar se je kuga začela, prišli v dotiko z ondotno bolno

*) V zaprtijo pod §. 2. spadajo:

1. Domača živina ktere koli vrste, razen konj in svinj (krmetine);
2. odpadki in surove snovi (neizdelana roba) od teh živali, naj bodo te reči surove (brž po poboju) ali že posušene. Vvažati se sme samo taka volna, od ktere se da izkazati, da je bila v fabriki prana;
3. seno, otava in slama;
4. hlevna oprava, ki je bila že v porabi, in goveja oprega (vprežna oprava); za trgovino namenjena, ponošena oblačila in takošna že rabljeno obutalo. Seno ali slama, v katero je bilo kaj zavito, mora se pa brž sežgati kakor pride zavita reč tje, kamor je namenjena.

**) §. 21. se glasi:

Tudi pri goli sumnji goveje kuge ima komisija zastran kuge poslana, dokler politična gosposka dalje ne zaukaže, razen povedanih v §. 19. naredeb narediti vse to, kar dotični izvršilni predpisi velevajo gledé na zakopavanje crknjenih ali pobitih živali, na ogledavanje živine po živinskem zdravniku in na razvidnost števila goved, ovac in koz, na pregledovanje sumljivih živali, na prepoved, odnašati klajo, nastelj, gnoj in opravo iz zaprtih poslopij, potem gledé na naznanila o vsakem zbolenu ali crknjenju med živino in na pobiranje goved iz nesumnih hlevov.

Meso od pobite živali, o kateri je živinski zdravnik potem spoznal, da je suma čista, sme se samo v istem kraju povžiti.

Priloga „Sl. Gosp.“ k št. 51.

ali sumljivo živino, alj če sploh niso bili na okuženi kmetiji, in če so bili, ali kakor si bodi prišli v dotiko, se morajo popred postavno razkužiti;

- f) iz vseh brezkužnih hlevov je treba vsak dan gnoj pokidati;
- g) prepovedani so v kužnem kraju živinski in drugi sejmi, kakor tudi muzika s plesom;
- h) živali in surova roba od živali smejo se po železnicah skozi kužni kraj le prevaževati, če se izpolnuje to, kar je deželno poglavarstvo naredilo, da se kuga ne zatrosi.

Zastran mejnega okraja kuge.

§. 27. Kadar je v kakem kraju goveja kuga, velja okolica na tri milje dalječ na okrog za mejni okraj kuge.

V mejnem okraju kuge imajo:

- a) veljati ukazi o popisu in razvidnosti števila živinčet, potem določbe dane za ta primer, kadar ktero rogato živinče zboli ali pogine (§. 21).
- b) Vsako crknjeno govedo naj se pusti ondi, kder je crknilo, dokler se drugače ne zaukaže, ter je skrbeti, da se ga nobena stvar ne dotakne.

Okrajna gosposka sme zastran vsake živali, ki pogine, zaukazati, naj se razpara in razdela, da se izve bolezen.

- c) Živinski sejmi so prepovedani. Tudi je prepovedana kupčija z govejo živino, klajo in steljo.

Samo izjemno pri okolnostih posebnega ozira vrednih, sme politična okrajna gosposka dopustiti pod svojim prigledom kupčijo z rečmi poslednjič imenovanimi, potem s klavno živino, kakor tudi z živino, kolikor se izkaže, da je kmetije potrebujejo.

- d) Če bi bilo potrebno, sme deželno poglavarstvo zaukazati, da bo živina, kar je je v mejnem okraju, s posebnim znamenjem zaznamljena.
- e) Krajem, ki se držé okuženih, naj okrajna gosposka, če se je okužbe bati, prepove živino na pašo goniti.
- f) Vsi psi imajo se privezati, razen pastirskih, dokler se rabijo pri živini, mačke pa se morajo zapreti. (Konec prih.)

Sadjerejcem. V fari Sv. Jerneja pod Nemškim Gradcem je letos drevje obilno sadja obrodilo. Ljudje so na tisoče skupili iz sadja, katerega so prišli kupci od vseh krajev iskat. Eden sam kmet je letos tam za sadje skupil nad 1000 gld. Štartinjak mošančkaric se je prodajal po 40 gld. Res lep denar! — To bodi našim gospodarjem v spodbudo, da prav marljivo nasajajo sadna drevesa. Znana in prav podučna je dogodba, katero Schödler v svoji „knjigi prirode“ pripoveduje. Za časa sedemletne vojske (katero je imela Avstrija s Prusi

od 1756—1763. l.) je v Wallerstädten, mali vasi poleg Darmstadt-a obležal na smrt bolen francosk vojšak. Kmetje se ga usmilijo, mu lepo postrežejo. Vojak začne okrevati, s časom zopet ozdravi. Ljudje se mu med tem toliko prikupijo, da sklene vse žive dni pri njih ostati, in s svojimi rokami si med njimi kruh služiti. Postavili so ga za črednika. Novi črednik kmalo zapazi, koliko sadunosnega drevja bi lahko na občinskem spašniku raslo. Ko jesen pride, se podá naš nekdanji vojak v svoj rotni kraj pogledat. Tam nabere sadežev žlahtnih dreves vsake vrste ter jih nese v svojo novo domovino. Vsaki sadež na svojem spašniku skrbno vsadi. — Drugo jesen gre zopet po novih sadežev v svojo domovino. Tako dela več let. Pašnik se s časom spremeni v sadovnik. Od leta do leta so se dohodki množili. Občinska blagajnica je tako obogatela, da zdaj občanom ni treba nobenih doklad plačevati. Jernej.

Dopisi.

Iz mariborske okolice, 15. dec. (Seidlnova skrb za blagor ljudstva.) Vpričo več gospodov in kmetov se je pri „Stadt Wien“ 24. sept. t. l. gosp. Seidl bahal, da je nezgruntano vnet za blagor ljudstva, k čemur so pričujoči liberalci z rokami ploskali in z nogami tobotali, kar je pisatelj sam videl in slišal. Alj komaj je „kamški strah“ po prizadevanju liberalnih nemškutarjev in po glasovanju kratkovidnih volilnih mož 20. okt. v državni zbor na Dunaj splezal, je brž tamkaj dvakrat zaporedoma za to glasoval, da se naj na stroške kmetov in vseh tistih, ki štibro plačujejo, z 80 milijoni posojila tudi onim pomaga, ki so pred kratkim na tavžente ljudem kožo izslekli in jih nesrečne napravili. Kdor še zdaj ne sprevidi in ne spozna, da Seidl po deset goldinarjev na dan, kateri pridejo iz žepa revnega kmeta, zato v državni zbor na Dunaj hodi, da tamkaj za judovski in borzijancev blagor in žep glasuje in ne za kmečki, tisti mora pahnen biti.

Iz Ptuja 16. decemb. Kuga se je prikazala 5. t. m. na bregu (am Rann), najpred na tistem ozkem delu sveta, ki je med Dravo in pohorsko vodo; še le potem se je razširila na desno pobrežje pohorske vode. Do pretečene sobote je bilo pocepane alj zavoljo boleznih pobite goveje živine 33 glav samo na bregu. Morivka rogovili tudi v Okiču, kder se je bajé zasejala po mesarju B., ki je okuženo živino na Hrvaškem kupil in njo v Okiču pri nekem kmetu v hlev postavil in nekaj te živine tudi mesarju S. na bregu dal.

Govorica gre, da je v Leskovecih žid zatrosil kugo, ker je okuženo meso po 18 kr. funt prodaval, ljudje so vodo, v kateri se je meso pralo, živini dali piti in si tako nesrečo k hiši privabili. — Govori se, da tudi v Pobrežju (v Vidovski fari) kuga razsaja. —

Na bregu je bajé mesar drobovino kužne živine vrgel v studenčno alj pohorsko vodo; gotovo je, da je živina, ki je ravno tamkaj pri mostu alj nekoliko nižej pila, bila okužena, ona pa ne, ki se napaja više od mosta. — Nesreča je tem večja, ker reveži, katerim je ena žival zbolela, niso le te zgubili, temuč vso govejo živino, ker se ostala živina hitro okuži alj pa se pobije, da bi se kuga ložej ustavila. Svetovati je gospodarjem, da hitro, ko prva goved zboli, to gospodski naznanijo, ktera ostalo živino ceni in pobiti da, gospodarju pa za pobito živino nekaj odškodnine plača. C. k. okrajno glavarstvo je vse storilo, da bi se nesrečni turk zopet pregnal. Že 7. t. m. je razposlala okrožnice na farne in srenjske predstojništva s prošnjo, da bi podučile ljudstvo o kužni bolezni, ki utegne v kratkem veliko ljudi na beraško palico spraviti. Izreka tudi uradno, da je celi ptujski okraj okužen, in da živinski sejmi v celem okraju biti ne smejo. Vsi psi, mačke in kureta, ki niso zaprta, se postreljajo. —

Iz Ljutomera. (Volitve v občinski zastop) so se pri nas vršile 13. t. m. Malo časa pred volitvijo sklenejo tudi Slovenci, da se bodo vdeleževali. Do zdaj so namreč le nemškutarji v trgu gospodarili, obilni slovenski kmetje v Ljutomeru in v bližnji okolici pa so želeli, da bi se zmernejšim možem zastopništvo v trgu izročilo. Zavoljo tega se je prav zadostno število vrlih naših slovenskih mož volitve v 3. razredu vdeležilo. Slovenski kandidatje so imeli 35 glasov, nemškutarski le za 9 več. Ako bi nemškutarjem c. kr. uradniki in obilo breznačajnih rokodelcev pomagalo ne bilo, ali pa, ako bi Slovenci pred volitvijo le nekoliko bolj delavni bili, zmaga bi bila na slovenski strani. A to nima nič. Naši slovenski tržani in kmetje iz okolice stali so vendar trdno kakor skala na naši strani.

Hvala jim! Da so nemškutarji zmagali, treba jim je bilo nepostavno pot hoditi. Nekterih rokodelcev, ki bi bili s Slovenci volili, še v zapisniku ni bilo, da si že eno leto davek plačujejo, n. pr. klobučar g. Torizar. Trgovec Ivan Štajer, Feuerhauptmann, plačuje štibro samo en mesec, bil je volilec in tudi sam izvoljen. Pa vsaj je o n brat bivšega župana in strašen nemškutar. Vedno vpije: „Ljutomerčani so inteligentni Nemci, oni nočejo biti Verženci zabiti.“ Ko je pa ta gospod svojo štacuno odprl, priporočal se je samo s slovenskimi plakati. Zakaj ni takrat zapisal: Jaz sem Nемеc, pri meni se nemški govori in misli. Še nekaj: V našem novem zastopu sedé skoraj sami sorodni si nemškutarji. Pri volitvi je namreč brat volil brata, očeta in svaka (Štajer, Božič) ter nasprotno. Najmlajši Štajer je kar lovil rokodelce, da so prišli volit mu očeta, brata, svaka in samega sebe. To je nemška vzajemnost. *)

*) Da bi poslednji dopis iz Ljutomera „nemškutarje hvalil“, kakor pravite v pristavku tukaj izpuščenem,